

Rojak je umoril ženo, ki je preveč plesala.

Kako goljufajo bankirji nevedno ljudstvo.

AKONSKA DVOJICA JE UMORILA ROJAKA IN GA POKOPALA NA DVORIŠČU. — VNUK PESNIKA LONGFELLOWA POSNEMA TOLSTOJA. — SLEPARSKE DIVIDENDE. — KOKOŠ JE VEČ VREDNA KAKOR AVTOMOBIL! — DRŽAVNI PRAVDNIK JE UMORIL SVOJO ŽENO. — BOGATI OLJNI VRELOTI V OKLAHOMI. — NEPOBOLJLJIV GREŠNIK. — JEKLAJSKI BARONI IŠČEJO POCENI DELAVCE. — ROP NA POŠTI.

Voz blaga iz Z. D. za pol milijarde dolarjev.

Pittsburg, Kans., 28. septembra. — Za deputij prišel do John C. ...
St. Louis, Mo., 28. septembra. — ...
Washington, 28. septembra. — ...
Akron, O., 28. septembra. — ...
Cincinnati, O., 28. septembra. — ...
Grandville, N. D., 28. sept. — ...

Zdaj Ana Zdiehamova ni mogla več tajiti. Dokazi so bili očitni. Izpovedala je, da jo je Mraz insultiral v soboto zvečer. Na to ga je sunila najprvo z nogo, potem je pograbila leseno palico in ga tepla po glavi, dokler ni bil mrtev. Policija pravi, da je Miha Zdieham izpovedal ravno tako. Zakonska dvojica je na to izpovedala, kako je ponoči pokopala mrtevca na dvorišču, ko ju ni nihče videl. Ana Zdieham je stara 35 let, njen mož je iste starosti. Zakonska dvojica ima tri otroke: Marijo, staro 10 let, Rozo 7 let in Suzano 5 let.

Cleveland, O., 28. septembra.

Policija je aretirala 24letnega Italijana Frank Golattija, stanujočega na 2541 E. 22. ulici. Obtožen je, da je ustrelil policijskega sarženta Henry Froehliha. Gidon A. Rabsaw, načelnik detektivskega oddelka, izjavlja, da je Golatti napravil sledečo izjavo: "Bil sem pijan. Dva moška sta mi grozila, da me vbijeta. Šel sem domov po revolver in se vrnil. Prisel je policaj, pa sem pričel bežati. Ustrelil sem trikrat in ne vem, če sem ga jaz ustrelil. Umor je obudil v sodnijskih in policijskih krogih veliko razburjenje. Sodnik Homer G. Powell se je izjavil, da bi bilo dobro, če se vsakega, pri katerem najdemo samokres, pošlje v ječo. W. S. Rove, policijski načelnik, in župan Harry L. Davis menita, da se naj z vsakim, pri katerem se najde skrito orožje, postopa najstrožje. Policiji bodo še nadalje preiskavali osebe, ki so osumnjene, da nosijo skrito orožje.

Chicago, Ill., 28. septembra.

Na zborovanju vrtnarjev v hotel La Salle, ki se pečajo s pridelovanjem zelenjave, je poročal neki delegat, da bo se poizkusil, da se pridela čebulo, ki nima duha in ne gre v oči, dobro obnesli in upati je, da se tako čebulo kmalu vzgoji.

Chicago, Ill., 28. septembra.

Na zborovanju vrtnarjev v hotel La Salle, ki se pečajo s pridelovanjem zelenjave, je poročal neki delegat, da bo se poizkusil, da se pridela čebulo, ki nima duha in ne gre v oči, dobro obnesli in upati je, da se tako čebulo kmalu vzgoji.

Chicago, Ill., 28. septembra.

Na zborovanju vrtnarjev v hotel La Salle, ki se pečajo s pridelovanjem zelenjave, je poročal neki delegat, da bo se poizkusil, da se pridela čebulo, ki nima duha in ne gre v oči, dobro obnesli in upati je, da se tako čebulo kmalu vzgoji.

Chicago, Ill., 28. septembra.

Na zborovanju vrtnarjev v hotel La Salle, ki se pečajo s pridelovanjem zelenjave, je poročal neki delegat, da bo se poizkusil, da se pridela čebulo, ki nima duha in ne gre v oči, dobro obnesli in upati je, da se tako čebulo kmalu vzgoji.

Chicago, Ill., 28. septembra.

Na zborovanju vrtnarjev v hotel La Salle, ki se pečajo s pridelovanjem zelenjave, je poročal neki delegat, da bo se poizkusil, da se pridela čebulo, ki nima duha in ne gre v oči, dobro obnesli in upati je, da se tako čebulo kmalu vzgoji.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Stavka zaradi besedolomnosti družbe. — Poštni uslužbenci bodo imeli novo unijo. — Priprave za splošno stavko v Michiganu. — Stavkokaz marilec. — Kako lažejo kapitalistični listi. — Zabitost stavkokazov povzročila nesrečo. — Zmaga strojnikov v Indianapolisu.

Besedolomna tvrdka.

Chicago, Ill., 28. septembra. — Pri tvrdki Findeisen & Kropf Co. je zopet izbruhnila stavka, ker je družba hotela zvižati delavni čas od devet na deset ur dnevno. Spomladi je pri družbi izbruhnila stavka in družba je znižala delavni čas od deset na devet ur, ne da bi jim pritrkala kaj na plači.

Zdaj je superintendent naznanil delavcem, da bodo zopet delali deset ur na dan, in ni povedal, če bodo delavci dobili povišanje mezd. Vseled tega so bili delavci prepričani, da se vdomačijo zopet stare razmere.

Posledica tega je bila, da so delavci sklenili, da zastavkajo, da sirsavno jih le dvanajst pripada organizaciji.

Poštni uslužbenci nameravajo ustanoviti sredotočno organizacijo.

Chicago, Ill., 28. septembra. — Zastopniki raznih organizacij poštinih uslužbencev so obdržali konferenco, na kateri so razpravljali o združenju vseh organizacij v veliko zvezo. Poštni uslužbenci se spoznati, da je zanje boljše, če se združijo v močni organizaciji in pritrtili so načrtu.

Predlog za združenje bo vsem prizadetim organizacijam predložen na splošno glasovanje.

Najpotrebnejša organizacija poštinih uslužbencev je bila do sedaj "Narodna federacija poštinih klerkov," ki je združena z "Ameriško delavsko federacijo."

Pismonoše so bili tudi že dalj časa organizirani, pa niso bili združeni z delavsko organizacijo. Nova organizacija bo nosila ime "Narodna zveza poštinih uslužbencev."

Kako iskorišča cestnoželezniške družbe svoje uslužbence.

Chicago, Ill., 28. septembra. — Razsodišče, kateremu je predložen spor Aurora Electric železniške družbe in njenih uslužbencev, zdaj zaslišuje uslužbence. Sprevodnik Gedding je izpovedal, da je bil v letu 1914 v eelem letu le en dan doma, ker se je družina pomnožila za eno glavo. V prihodnjem letu je Gedding delal 361 dni v letu. Njegovo dnevno delo znaša 12 do 15 ur. Na ta način je zaslužil \$1,400 na leto. Razsodišču je dejal, da njegovi troški za dve sto dolarjev presegajo njegov zaslužek, dasiravno on in žena hranita in pazita na vsak cent, ki ga potrošita.

Stavkokaz je ustrelil organizirane delavce.

Nyaek, N. Y., 28. septembra. — Stavkokaz John Miller je nevarno obstrelil Thomasa Hughesa, predsednika organizacije papirniških delavcev. Hughes je govoril Millerju o strokovni organizaciji, ko je potegnil samokres in ga ustrelil v trebuh. Stavkokaz je bežal na to v tovarno, kjer so ga deputiji naložili na avtomobil in oddirjali z njim v okrajno ječo v New City. Brutalni napad na predsednika je silno razburil štrajkaajoče delavce in pomnožili so straže v papirnici, da se kateremu skebov ne skriv las na glavi.

Kapitalistične laži.

Philadelphia, Pa., 28. sept. — "North American" je prinesel intervju z Morris Hillquitom, znanim socialističnim pisateljem, o katerem trdi, da se je Hillquit izrekel, da ho podpiral kandidaturu Wilsona, demokratičnega predsedniškega kandidata. Intervju je bil poslan iz Atlantic Cityja, N. J. Na to kapitalistično laž odgo-

Stavka delavcev, ki izdelujejo produkte iz usnja.

New York, 28. septembra. — Delavci, ki izdelujejo produkte iz usnja stavkajo že peti teden. Ko je prišel peti teden stavke, so ga proslavili z velikim obhodom v Delavskem templju na 2 esti in 14 ulici. Govorniki so povdarjali, da tovarnarji dobro občutijo škodo vsled stavke in se bodo kmalu podali.

Vred nesposobnosti stavkokazev so ljudje v nevarnosti.

New York, 28. septembra. — Na Broadwayju in Fultonovi ulici je promet zelo živaher opoldne. Ob tej uri se je pomikal težak voz po zadnji ulici, naložen s kamni in smetmi. Na njem sta bila dva organizirana voznika. Voz je imel križati mesto po Fultonovi ulici. Ustavil ga je policaj, ki uravnava promet na križišču. Ko mu je policaj dal znamenje, da se ustavi, je voznik poskušal, da ni dospel na drugo stran križišča. Malo kasneje je pogal stavkokazski motornik voz ulične železnice, ki je z vso silo tresel v voz, da ga je zrušil na kose. Več kot eno uro je bil ustavljen promet. Na srečo ni bil nihče poškodovan.

Ko je kasneje policaj iskal priče, so mu ljudje odgovarjali, da stavkokaz razume ravnotoliko voditi voz ulične železnice kot znaosel igrati na citre.

Splošna stavka v državi Michigan.

Saginaw, Mich., 28. sept. — Delavci zahtevajo, da se proglasi splošna stavka organiziranih delavcev kot protest proti sodnijskim prepovedim in zapiranjem organiziranih delavcev radi tega, ker se ne ozirajo na sodnijske prepovedi. Najbolj preganjajo delavce s sodnijskimi prepovedmi v Detroitu, kjer organizirane delavce zapirajo in jim ne priznajo pravice do samoobranbe. Na programu je, da organizirani delavci zastavkajo v vsi državi in marširajo v Lansing, glavno mesto države. O predlogu zdaj odločujejo delavci s plošnim glasovanjem.

Strojniki so podjetju National Brake so se vrnili na delo.

Milwaukee, Wis., 28. sept. — Strojniki se na shodu sprejeli ponudbo, ki jim jo je poslal Richard P. Tell, podpredsednik in glavni ravnatelj National Brake and Electric družbe. Delavne ure v tednu se znižajo od 55 na 52½ in plača se primerno zboljša. Podrobnosti pogodbe niso znane.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jasno in mrzlo. V soboto jasno in gorkeje.

Illinois: Jasno in mrzlo v petek; gorkeje v soboto.

Wisconsin: Jasno in gorke v soboto.

Indiana: Gorke in deloma oblačno v soboto.

Ohio: V soboto jasno in hladno.

Temperatura zadnjih 24 ur (Chicago in okolica): Najvišja 63, najnižja 49.

OFENZIVA OB SOMI RASTE. RUSKO-RUMUNSKA ZMAGA. BOLGARI PORAZILI SRBE.

LLOYD-GEORGE: "DO MIRU JE ŠE DALEČ"! RUSKA FRONTA ZAVIJA V TEMO. GRŠKA PRIPRAVLJA ULTIMATUM.

ZADNJE VESTI.

Atene, 28. sept. — Vlada je izdala ultimatum, ki ga pošlje Bolgariji danes ali jutri.

Berlin, 28. sept. — Danes je bil odprt nemški parlament. Državni kancelar Bethmann-Hollweg je v svojem dolgem govoru rekel med drugim: "Vsak nemški državnik, kateri se protivi boju katerekoli vrste proti Angliji, zasluži vsa!"

London, 29. sept. — Vojni minister David Lloyd-George je izjavil večeraj: "Mir je še daleč pred nami. Vsak korak, ki bi ga zdaj storile Zedinjene države, papež ali katera druga neutralna država v prilog miru, bo smatrala Anglija za kršenje neutralnosti. Angleška armada ne pozna ure niti koledarja. Velika Britanija se je šele pričela boriti."

London, 29. sept. — Angleške čete so večeraj osvojile utrjen hrib "Schwaben", ki dominira ancersko dolino. 800 Nemcev je bilo ujetih. Francozi so ponovili silne artilerijske priprave ob Somi.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV V ZADNJIH 24 URAH.

Angleško-francoska ofenziva ne počiva več niti ene ure. Zmaga pijani Angleži so po okupaciji Thiepvala udarili proti severu in iz toku od tega mesta in vzeli približno eno miljo nemških zakopov zapadno od vasi Courcellette. Zadržna vest iz angleške fronte se glasi, da so armade generala Haiga samo še tri milje vstran od Bapaume. Nemci so se umaknili skoraj dve milji od Comblesa in v naglici pripravljajo novo erto zakopov na fronti od Le Transloya do Sully-Sallisa. Večeraj so Nemci enkrat poskusili udariti naprej, toda Pariz pravi, da je bil protinapad takoj razbit. Francozi nadaljujejo z osvajanjem nemških defenzivnih pozicij iztočno in južnoiztočno od Rancourta. Osvojili so gozd St. Pierre Vaast. Pariz poroča, da Nemci poskušajo oživeti ofenzivo pred Verdunom in večeraj so izvršili močan napad med Thiaumontom in Fleury, toda napad je bil brez vsakega uspeha. Vse izgleda, da so Nemci izgubili vsako inicijativo za ofenzivno gibanje na francoski fronti. Korespondenti javljajo, da je ni več nemške divizije na Francoskem, ki ne bi bila v boju na somški fronti.

V Comblesu so našli tisoč nemških trupel, ki ležijo na cestah in med razvalinami hiš; koliko jih leži v kletih in podzemeljskih utrdbah, ki so se sesule nad Nemci, je še nemogoče dognati. Comblesa sta branila dva bataljona nemškega vojaštva, ki sta imela ukaz braniti mesto do skrajnosti, dokler ne pride pomoč. Ali pomoči ni bilo, kajti Francozi so že v ponedeljek zaprli edino pot z zastorjem topniških granat. Vojaštvo je na ostalo pokorno ukazano in se dalo pomoriti; ujetih je bilo le kakih sto ranjenih vojakov, ki so operirali strojne puške v kletih, in še ti so bili podobni bolj mrtviem kot živim ljudem, kajti jedli niso nič od nedelje.

Berlin poroča, da v svojem večerajšnjem poročilu, da je Thiepval izgubljen, toda glede Comblesa ne omenja ničesar; namesto tega

pravi Berlin, da "so bili napadi na Morval in Lesboufs odbiti."

Iz Bukarešta so večeraj v drugič razglasili veliko rusko-rumunsko zmago v Dobruži. Tozadovno uradno poročilo se bavi v podrobnostih z bitko, ki je trajala od 17. do 19. septembra in ki je končala s porazom za Nemce in Bolgare. Zmagovalci imajo več tisoč ujetnikov in velik plen. Dalje pravi poročilo, da so ruski mrtvači povzročili sovražniku velike izgube. Rusko-rumunska armada pridira zdaj proti jugu. Na drugi strani pa pravi Sofija na kratko, da so "naše čete večeraj utrdile pozicije, ki so jih okupirale." Tu se naravno nikakor ne vjena z bukareškimi poročili.

Sofija tudi poroča, da je bolgarska armada prisilila Srbe na zapadnem koncu macedonske fronte, da so se umaknili na celi štiri. Iz Soluna ni bilo večeraj po dolgem času nobenega oficielnega poročila.

Berlin in Dunaj poročata o tevtovski ofenzivi v okollihu Hermaštata na Sedmograškem.

Iz ruske fronte ni skoraj nobenih vesti. Petrograd "nima poročati nič važnega" in Berlin pravi, da je položaj neznan.

Italijani so zopet okupirali goru v Tirolih.

Glede položaja na Grškem poročajo iz Londona, da je zmaga zavezniške diplomacije zagotovljena. (Prva je bila pridobitev Rumunije). Grška vlada je definitivno sklenila napovedati vojno in je že odredila mobilizacijo armade.

ANGLESI PRIDIRAJO PROTI BAPAUMI.

London, 28. sept. — (Uradno): Na somški fronti so naše čete zopet imele lep uspeh. Okupirale so eno miljo nemških zakopov severno od Fleras in dosepele tik Fancourta L'Abbaje. Severnoiztočno od Thiepvala je bilo vroče bojevanje. Naše čete so naskočile in osvojile utrjeno ozemlje pod imenom "Stuff Redoubt" eno miljo od Thiepvala. V Comblesu smo dobili 1800 pušk, štiri ognjemete in več tisoč granat. Število ujetnikov v zadnjih dveh dnevih operiranja je dopolnilo prejšnje število na 10.000 v dveh tednih.

Pariz, 28. sept. — (Uradno): Ob Somi nadaljuje naša artilerijska močan ogenj na nemške pozicije. Zadnja noč ni bilo infanterijskih bojev. Pred večerom so Nemci napadli naše pozicije med Thiaumontom in Fleury (Verdun), toda našleteli so na krvav sid iz naših strojnih pušk in topov.

BERLIN PRIZNAVA PADEK THIEPVALA.

Berlin, 27. sept. — (Uradno): V večerajnji bitki severno od Somme smo izgubili trikotnik ozemlja s Thiepvalom vred. Na obeh straneh vasi Courcellette je sovražnik pridobil nekaj tal. Dalje proti iztoku je bil sovražnik odbit. Razen tega, da je sovražnik osvojil Guedeecourt, ni imel drugega dobička od svojega uspeha z dne 25. septembra. Dalje smo odbili silovite napade sovražnika pri Lesboufs in Morvalu in južno od Bouchavesnesa. Francozi napadi južno od Somme se niso obnesli. V ponedeljek smo zrušili šest sovražniških eroplanov na somški fronti in drugih v Španpaniji.

(Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopes.)

nemo na sliko bede. Družina je postena. Mati je delala, dokler jo ni sušica položila na posteljo. O- je gara vsaki dan za industrialne kneze, na njegovih rokah so debeli žurji kot podplat. Najstarejša malenčka, ki komaj vidita na mizo, prodajata časnike na ulici, da pomagata prehranjevati družino. In zakaj taka slika? V revščini so se rodili, to je njih hudo delstvo.

In takih slik je na tisoče in tisoče v današnji družbi in vidi jih lahko vsakdo, ki se nalašč ne dela slepega, da ne vidi, kaj se godi krog njega.

Ali je taka civilizacija vzdržljiva? Če listamo v zgodovini, čitamo, da vodi v prepad. Kadar se bogastvo tako silno osredotoči v rokah poedincev, da je velik del ljudstva oropan življenjskih sredstev, sledi kmalu vesoljni potop. Zgodovina našteva, da so se strmooglavlila mogočna cesarstva, prikrajšali so kralje za glave, ko je bila na eni strani prevelika razkošnost, na drugi pa strašna revščina. Zgodovina ne laže in se ponavlja, če gospodarske razmere postajajo neznosne in je uho mogotev gluho za tožbe oropane in razdedovane ljudske množice in se mogotev z vsemi sredstvi postavljajo po robu proti socialni pravici in branijo socialno krivice.

Zakaj stavkamo.

Vsaka stavka je posledica današnjega načina proizvodnje. Delavec je suženj v najemu. On mora za svoje blago, za svoje delovno silo zahtevati boljše ceno. Celaveci ne gredo v stavko iz ljubezni do glodovanja. Neobhodna potrebna je tista sila, ki jih tira, da se s složnim močmi zoperstavijo požrešnosti gospodujočega kapitalističnega razreda.

Kadar bi delavec posedovali vsa sredstva za proizvodnjo — stroje, zemljišča, rudnike itd. — in kadar bi tudi dobili vse, kar producirajo, takrat bi vprašanje o delovnem času, o mezd, o kruhu ne ekzistiralo.

Potom stavke hočejo delavecim največ si pridobiti od onega, kar proizvajajo. A to pomeni, da nekdo jemlje en del njihovega lastnega dela.

Pa zakaj — ako je tako — vsesplošni delavski razred ne pristopi k socialističnemu gibanju? Zato, ker so zasluženi z dolgim delovnim časom in nimajo časa, da bi se izobraževali in proučevali socializem.

Socializem je pojav delavskega razreda in dela sploh. Socializem je nauk o taki družbeni uredbi, v koji bi vsi ljudje delali. Vsak poedinec dela za koristi vseh, a ne samo za korist nekoliko bogatašev.

Ko bodo to delavec razumeli, ne bo več potrebno stavkati. Vsakdo bo dobival popolno vrednost svojega dela.

Ali dokler ne dosežemo tega cilja, moramo stavkati ter si na ta način izboljšati svoj življenjski položaj, osobito pa se moramo boriti za skrajšanje delovnega časa. Čimkrajši bo delovni čas, temveč bo ostalo prostega časa za uk in prosveto. Prosvetljeni in svestni glasovi bomo za svoje ljudi, katerih naloga bo, da v zbornicah ustanovijo boljše zakone za delovno ljudstvo, zakone o enakih dolžnostih in pravicah.

Samo ta pot pelje k pravemu cilju. Čitajte socialistično časopisje, socialistične knjige, zavedite se, obrabite se in pristopite k našemu zavzelenemu in svetemu boju!

Klerikalizem in socializem.

Klerikalizem je znal od nekdanj računati z gospodarskimi, političnimi in socialnimi razmerami in se jim je zmeram prilagajal. Na korist vladajočih življenjskih razredov in tlačanih je cerkev zatirala in tlačila življenjske razrede, ki so se borili za skrajšanje delovnega časa. Cerkev je bila posvečena "dotičnosti", da potrpeljivo prenašajo svojo usodo in da se ne upirajo zoper "božji red". In za tožbo jim je obetala bogato plačilo za vse gorje in za vse bedo okrog kroba.

Stališče prvotnega krščanstva, "svetih očetov", ki so v prvih stoletjih oznanjali Kristov nauk, njihov stališče do socialnega vprašanja je bilo povsem drugačno nego poznejše čase. Prav močno je disalo po komunizmu. Stremenje po lastnini in po posesti je bilo odločno oporečno. Stremenje po lastnini in po posesti je bilo odločno oporečno. Stremenje po lastnini in po posesti je bilo odločno oporečno.

Klerikalizem pa si je izbral drugačno nasiranje. Mnogo drugih katoliških pisateljev se je trudilo, da spreobrnejo klerikalizem k pozitivnemu stališču v delavskem vprašanju. Odhčen zastopnik te struje je baron Vogelsang, na katerega so se v svojih boljših časih kaj radi sklicevali tudi slovesni klerikali v starem kraju. Pri Vogelsangu staramo valje vse-

Prizor iz francoske fronte ob Sommi: Topničarja pokladata granato v top. Granata meri 165 milimetrov in je le nekoliko manjša od znane 42centimeterske nemške granate. Topničarja sta zavarovana z maskami zoper strupen plin.

Če bi bila cerkev državo in družbo prekvasila s tem naukom, bi bil gospodarski, socialni in politični razvoj nemogoč. Toda zakoni razvoja so bili močnejši kakor besede cerkvenih očetov in cerkev jih je uvaževala: priznala razbitek med bogatim in siromskim in razredno gospodarsko "nedotakljivo" ustanovo po "božji volji". V resnici: cerkev je bila razvoju pogostoma za napoto, upirala se je velikim gospodarskim, socialnim in političnim preobratom, če je bila v strahu za svojo moč in veljavo. Ko so se ti preobrati vsled zgodovinskih nujnosti zgodili, ko se je zrušil feudalizem, suženjstvo in tlačnatvo, ko se je podrl absolutizem in razpadel pod udarci kapitalističnega gospodarstva stari obrtni red — se je cerkev lepo vdala in vse to "vzela v svojo zaščito".

Vlado vsakega razreda je navezadnje pripoznala in jo branila pred "prekuehni". Vselej se je pobotala z vladajočimi razredi in oblastimi zoper interese tlačanih in preganjanih. In tako je postala tudi zaščitnica kapitalizma in na socialno vprašanje naših dni gleda čisto s kapitalističnega stališča. Katoliški cerkev ne gre niti pječa zasluge, da se je rodilo delavsko gibanje, da so nastale samostojne delavske stranke, ki so v interesu proletariata vojskinejo zoper kapitalistični gospodarski, državni in pravni red.

Izza prvih začetkov delavskega gibanja je bilo v klerikalnem taboju vedno nekaj socialnih političnih, ki so spoznali potrebo boja zoper kapitalizem. Tako n. pr. od Lassalla k socialni politiki spreobrnjeni možski škof Ketteler. Sicer se ni odrekel dogmi, da "mora" biti na svetu mnogo siromakov in malo bogatnikov, da bo delavska usoda na vse večne čase strojno življenje, vžlje temu je delavec naravnost pozival na boj zoper "brezbožni kapitalizem", ki "spravlja gnetno življenje delavcev v nevarnost in izpreminja Evropo v sušensko tržišče". Opravičen in zdrav je ta boj, je dejal škof, in potrebna je sedaj organizacija in koalicija delavcev, potrebno je sredstva stavke.

Klerikalizem pa si je izbral drugačno nasiranje. Mnogo drugih katoliških pisateljev se je trudilo, da spreobrnejo klerikalizem k pozitivnemu stališču v delavskem vprašanju. Odhčen zastopnik te struje je baron Vogelsang, na katerega so se v svojih boljših časih kaj radi sklicevali tudi slovesni klerikali v starem kraju. Pri Vogelsangu staramo valje vse-

mu plahemu polovičarstvu mnogo zdrave misli. Tako piše: "Kapitalistični red je delo človeškega greha in človeške slabosti; zadirja se v prirodne in razodete božje postave. Takoimenovani red je, če ga natanko pogledaš, pravzaprav nered, anarhizem, denarni mošnje, nevarnejši od revolucionarnega anarhizma, ki dela v svoji nerodnosti z dinamitom in zavratnim umori, dočim dela liberalno-kapitalistični anarhizem mnogo izdatneje z menico bipoteko, z razdiranjem vsake organizacije.

Človeštvo je postalo plen mamonizma; zaradi čistega dobička so velike ljudske plasti, celi narodi izročeni telesni in moralni pogubi; zavoljo svetovnega gospodarstva, zavoljo konkurence na svetovnem trgu se puščajo dežela in se puščajo ljudje. To svetovno gospodarstvo s svojim gospodarjem, svetovnim papirjem, spominja na tisto mesto Janezovega Razodetja, ki govori o živilih, katere podoba mora oboževati vsak, komur je drago lastno življenje. Vsi, veliki in majhni, bogatini in siromaki, svobodni ljudje in sužnji, vsi so zaznamovani na rokah ali na čelu, nihče ne more ne kupovati in ne prodajati, če ni zaznamovan z imenom živali. Nam se zdi to nebrzdano stremenje po svetovnem gospodarstvu najresnejša nevarnost naše dobe, gospodarska, socialna in politična revolucija kakor nam ne grozi hušja ne od socialne demokracije in ne od anarhizma.

Socialni boj se suče kakor okrog svojega tečaja okolo vprašanja: ali bo produkcija anarhistična, urejena po moralnih, od države priznanih zakonih. Anarhisti imajo svojo skrajno levico in svojo skrajno desnico, prva se je obupa nad zlorabo države bojuje z dinamitom, bodalom in zarotno zoper predstavnike zgodovinske države; druga se bojuje s kapitalom in mednarodnimi "obročji". Manšterstvo je anarhizem in nihilizem siromakov in je na enak moralni stopnji z anarhizmom in nihilizmom siromakov, le orožje obeh je različno. Anarhija je vojno stanje: vsi proti vsem — pa naj se bojuje ta boj z orožjem ali pa z brezobzirnimi gospodarskimi sredstvi. Zadnji sinoter manšterstvskega gospodarstva je popolno podjarnjenje človeškega dela po kapitalu, in deloma nezavedno se trudijo pristaši malopridnega nauka, da odstranijo vse ovire, ki se zoperstavljajo temu ideali.

Ampak po božji volji ni, da bi bilo delo neločljivo spojeno s si-

romajstvom in breupno bedo, z uničenjem rodbinskega življenja, z brezpravnostjo in s smrtjo na smetišču. Težke izkušnje, ki leže v teh razmerah, Bog ni natovoril delavcu k njegovemu težkemu in neveselemu vsakdanjemu delu. Narobe: malokatera grehota, ki jih delajo ljudje, stoji pod tako težko kaznijo večnega sodnika kakor zatiranje slabotnih, kakor utrgavanje pravičnega plačila.

Boj zoper kapitalistični "red", t. j. boj z vsemi zakonitimi sredstvi, je naloga vsakega resničnega kristjana in nobena nesreča ne bi bila za človeštvo hušja, nego da bi mu pošla moč, da se najodločneje zoperstavi temu neredu.

Znamenje kapitalistične tendence našega časa je neizmerno štedljivost; kakor da je vesoljno zdravilo za vse gospodarske bolečine človeštva in končna rešitev socialnega vprašanja, da se vlade, parlamenti in veda vsem neljubim položim po socialno-gospodarskih reformah izogibajo s ceninim in preprostimi opominom: "Prišedite si kaj!". Da ta opomin ni drugega kakor kravvo norčevanje iz delavskega ljudstva, pritranganega na rob obupa vsled davkov, obresti, trgovskega oduševanja in skromnih mezd — kaj zato; da le čednostno zveni.

Nikoli se nam ni zdelo koristno, da bi oznanjali obubožanim delavcem odkrivanje v prilog pohotne gospode, da bi le tej priznavali vse dobrote tega sveta, one pa tolažili s povračilom na onem svetu. Nič ni bolj hasprotnega strogi pravičnosti, ki jo treba krščanstvu.

V kateri katoliški državi najdes dejstveno dejajsko vero, t. j. kot socialno in državno pravičnost utelešeno vero, vero oživljeno v družbenih napravah in zakonih? Nobene take države ne poznamo. Kjer bi se uveljavilo prepričanje, da ima krščanska morala pravico do zahteve, da se v državnih napravah uresniči.

Skrajni čas bi bil, da se katoliški odbrčeje hlapčevanju frazam o potrebnih javnega prometa in o stališču družabnega življenja, da nič več kot doslej, preden pokleknejo pred nasvetjšim, trikrat padejo na koleno pred zlatim teletom in pred postavo mamonizma.

Socialni reformatorji smo socialni demokrati, t. j. njenim dejavnim voditeljem, nemškimi in francoskimi, velike hvale dalžni. Njihovi svojimi sili, nedeljivimi usiljenji so razbili lažljivo zgradbo kapitalizma; in v resnici je bil to opomin katoličanom, da iz zakladnice svojih tradicij poiščejo pravičivo za novo stavbo.

Socialna demokracija stremi k upostavitvi zakonov pravičnosti in s svojimi krepko zamikavajimi mi življi je bistveno pripomogla, da je dovela obhitek družabnih bolečin na bolno mesto.

Tako katoliški socialni političar baron Vogelsang. (Primerja) tem vsi revščino klerikalnih politikavcev, posebno urednika ameriškega tednika v Clevelandu Vogelsangovi nauki so ostali brez vpliva na klerikalizem in na anarhizem. Saj je vrhovni predstavnik katoliške cerkve, papež Leo XIII., v svoji "delavski okrožnici" izjavil, da je v "božjem redu" določena vlada kapitala in delom, da obstoja med kapitalom in delom "prirodna harmonija po božji volji", da mi delavec "tristo služijo svojim gospodarjem in da "naj se ne dajo huškati zoper opravljeno posust", da se ne stavkajo itd.

To je kardinalna točka, socialne politike, kakor jo je oznanil vsereglednost nezmožljivega poglavarja edino zveličavne cerkve. S tem je zapečatila ta cerkev svojo tesno zvezo z "brezbožnim kapitalizmom in mamonizmom". Kakor je v srednjem veku oznanjala suženjem in tlačanom pokorščino, tako uči to "čednost" danes "svobodnim" delavcem. D. so kapitalisti vseh konfesij spoznali prilagoditev cerkve na kapitalizem in mogočno podporo, ki mu jo podeljuje, dokazuje bogi darovi, ki jih darujejo za zvezo, orglje in gradnjo cerkev.

Ljude, ki so odrinili za klerikalne naprave tisočake, dobro vedo, zakaj so tako radodarni.

MIROVNA KONFERENCA NA ROBU RAZIDA.

Carranza je poslal ultimatum, mora ameriško vojsstvo iz Mehike.

New London, Conn., 28. sept. — Ameriško-mehiška mirovna konferenca je na robu razpada. Mehški poslanik Arredondo je nedavno odpotoval iz Washingtona v Mexico City in njegov odhod toliko čisto, da je šel osebno h Carranza z namenom, da podaljša življenjsko konferenco.

Razid grozi zaradi tega, ker je sporočil Carranza svojim delegatom, da se ne sme razpravljati na konferenci ničesar drugega, dokler ni rešeno vprašanje odločitve o Pershingove armade. Dolje hteva Carranza, da ne smejo mehiški delegatje priznati nobene odškodnine za izgubo ameriškega življenja ali posesti v Mehiki. Na sprotno zahtevajo ameriški delegatje, da mora Carranza vrniti povrniti storjeno škodo Amerikancem in vrniti zaplenjene tovarne ter ostalo industrijo bivšim lastnikom. Vsa znamenja kažejo, da ne bo konferenca dosegla čisto nič, dokler bo Carranza vstrajal na svojem stališču. Danes se v zadnja seja v New Londonu. Vsi se preseli konferenca v Atlantic City.

El Paso, Tex., 28. sept. — O krog 50 dobro oboroženih mehiških kanev na konjih je danes prekinilo mejo Zedinjenih držav in najst milij. južno od tuka. Mehiški kaneci so jezдили v Ysleta, ko jih opazila ameriška kavalerijska patrolja osem mož in takoj odpradila naproti. Mehikanci so se odprnili nazaj proti reki, čim so začeli dala Amerikance. Streljanja ni bilo.

Nogales, Ariz., 28. sept. — Meje prihaja vest, da je rešeno 20.000 Mehikancev v Cananem največjem rudarskem okrožju severni Sonori. Petsto Carranzinih vojakov je odpotovalo iz Hermosilla. Begunci in Canan poročajo, da so bili tam na delu agentje Ville že več mesecev.

Arkansas City, Kans., 28. sept. — Spencejeva družina je na Fortu jevi sekeji zavrtla tretji studeneec, ki da na dan 2.500 galonov olja. Vsaki dan ji nade 1.000.000 kubičnih čevljev naravnega plina, ker nima priprave, da bi ga vžela.

Studenec je globok 3.300 galonov in se nahaja v okrajju Okla, kjer je še osem drugih studencev.

RUŠENJE VOJNE VEŠTINE

London, 25. sept. — (Uradno). Najviše naše armade je izvedeno... (Uradno). Najviše naše armade je izvedeno... (Uradno). Najviše naše armade je izvedeno...

SRBI SE UMIČEJO.

Sofija, 28. sept. — (Uradno). U Breznici na Staranerski... (Uradno). U Breznici na Staranerski... (Uradno). U Breznici na Staranerski...

BOLGARSKI NAPADI ODBITI.

London, 28. sept. — Reuterjeva... (Uradno). Reuterjeva... (Uradno). Reuterjeva...

BITKA PRI HERMANSTADTU.

Dunaj, 28. sept. — (Uradno).... (Uradno).... (Uradno)....

IZ RUSIJE NI NOVIĆ.

Petrograd, 28. sept. — (Uradno).... (Uradno).... (Uradno)....

OSLOBAĐENJE VEŠTINE.

London, 28. sept. — (Uradno).... (Uradno).... (Uradno)....

GRČKA SE JE ODLOČILA ZA VOJNO.

London, 28. sept. — Vse vesti iz Aten... (Uradno). Vse vesti iz Aten... (Uradno). Vse vesti iz Aten...

VENIZELOS JE BIL SPREJET NA KRETI.

Sofija, 28. sept. — (Uradno).... (Uradno).... (Uradno)....

MANJŠINA NEMŠKIH SOCIALISTOV JE PROTI ANEKSIJI.

Berlin, 28. sept. — Na zboru... (Uradno). Na zboru... (Uradno). Na zboru...

AMERIŠKE VESTI.

Boston, 28. septembra. — Ed... (Uradno). Ed... (Uradno). Ed...

GRAND RAPIDS, MINN., 28. SEPT.

Lopova, ki je napadel v sumi... (Uradno). Lopova, ki je napadel v sumi... (Uradno). Lopova, ki je napadel v sumi...

DULUTH, MINN., 28. SEPT.

Ječarski baroni se pritožujejo... (Uradno). Ječarski baroni se pritožujejo... (Uradno). Ječarski baroni se pritožujejo...

MORA, MINN., 28. SEPT.

Roparji so vložili na tujak... (Uradno). Roparji so vložili na tujak... (Uradno). Roparji so vložili na tujak...

WILLISTON, S. D., 28. SEPT.

John Kelley, strojevođa, je pri... (Uradno). John Kelley, strojevođa, je pri... (Uradno). John Kelley, strojevođa, je pri...

spolisa, ko je njegova žena, ki je bila tudi socialistka, izvršila samomor. "Kadar dobim službo kot učitelj," je nadaljeval Dana, "me vselej odlovo. Pravijo, da vsakemu povemo to, kar mislim. Tak človek pa ni za profesorja na univerzi ali učilšču."

Toledo, O., 28. septembra. — Skozi John Burnella, napenjalec telegrafskih žic, je šlo 5000 voltov električne sile. Dobil je hude opekline na rokavi in životu. Priznati so morali električni tok, da so ga rešili iz obkupa električne sile. Splošno so sodili, da je Burnell mrtev, a zdravniki so ga vseno poklicali v življenje.

Conneaut, O., 28. septembra. — Tukaj bo zgradila Nickel Plate železniška družba nov kolodvor, ki bo služil edino tovornemu prometu. Med Bufalomom in Conneautom bodo položili še en tir. Naročeni je petnajst novih lokomotiv, hakerne imajo na Michigan Central železnici.

Carrollton, Ill., 28. septembra. — V okraju Greene je večje hudo delstvo, če kdo ukrade farmarju kokoši, kot če mu ukrade avtomobil Fordovega sistema. Pred sodiščem sta bila istega dne dva grešnika. Eden je blizu Roodhouse ukradel farmarju šest kokoši, drugi je pa drugemu farmarju ukradel Fordov avtomobil. Tat, ki je ukradel kokoši, je do bil 90 dni ječe, tat, ki se je polstil avtomobila, bo sedel le 60 dni.

Washington, D. C., 28. sept. — Tat je tukaj ukradel železo, ki je bilo dobro zahtevano in je imelo služiti za prizidek k palači angleškega poslanstva. Policaji so imeli strog nalog, da pazijo na material, a prišel je drzen tat, naložil z železom voz in dejal "good bye."

Po večurnem iskanju so aretirali tatu. St. Joseph, Mo., 28. septembra. — Aretirali so Osearja D. McDaniela, državnega pravdnika za okraj Buchanan, ki je obtožen, da je umoril svojo ženo Harrieto Moss McDaniel v noči 15. julija. McDaniel je zopet kandidat za državnega pravdnika pri jesenskih volitvah. Zahteval je, da se ga izpusti pod porokom. Zahteva ni bila dovoljena in odgnali so ga v okrajno ječo, kjer sedi mnogo znanecev, katerim je pripomogel do počitnice v ječi.

Serif je odločil, da se ga nastani v posebni celici, da ne pridre do dotika z drugimi kazneni. Ottawa, Kans., 28. septembra. — Claud Randsome je bil obsojen od enega do deset let ječe, ker se je pregrešil proti zakonu za hlo suženstvo. Pokoro je delal v ječi, v Lansingu. Dne 13. septembra se je poslovil od ječe, a so ga ujeli in zaprli v Perry, Okla. Tudi tukaj ga niso obdržala jetniška vrata. Zdaž so ga drugje ujeli in da jim zopet ne pobežne, so ga takoj odvedli v Lansing.

Grand Rapids, Minn., 28. sept. — Lopova, ki je napadel v sumi Olgo Dahl, učiteljico v Round Laku, še nimajo, kje ga nad dve sto ljudi v sumi in v močvirjih. Svet je tukaj zelo divji in zaraščen, kar otežkočuje iskanje. Zdravniki izjavljajo, da bo učiteljica okrevala. Odstraniti so ji morali eno oko. Zdaž je toliko pri moči, da bi spoznala napadalec.

Duluth, Minn., 28. septembra. — Ječarski baroni se pritožujejo, da v vseh ječarnah v Chicagu, Sharonu, Pittsburghu itd., primanjkuje izučeni in neizučeni delavcev, ker so ječarne preobložene z naročili. Ta je bosni Delavcev nikjer ne primanjkuje. Plaščajo naj jih tako, kot se spodobi, v tovarnah naj uvedejo človeške razmere, pa bodo imeli še preveč delavcev na posadbo. Zakaj pa Ford ne toži, da ne more dobiti delavcev?

Mora, Minn., 28. septembra. — Roparji so vložili na tujak pošto in z dinamitom odprli blagajno. Pohrali so iz nje \$68 in nekaj znanak. Po izvršenem zločinu so izginili s plenom. Williston, S. D., 28. septembra. — John Kelley, strojevođa, je prišel z nogo v poljedelski stroj, ki mu je zdrobil nogo in raznesel trebuh. Ostal je še pol ure pri zavesti, ko so ga delavci jemali iz stroja. Prosil jih je, naj ga ustrelje ali naj mu dajo revolver, da se sam ustrelji in napravi konec mukam. Živel je še sedem ur potem, ko so ga vzeli iz stroja.

mu je zdrobil nogo in raznesel trebuh. Ostal je še pol ure pri zavesti, ko so ga delavci jemali iz stroja. Prosil jih je, naj ga ustrelje ali naj mu dajo revolver, da se sam ustrelji in napravi konec mukam. Živel je še sedem ur potem, ko so ga vzeli iz stroja.

Imago strojnikov. Indianapolis, Ind., 28. sept. — Tri in dvajset tvejk v Akronu pri katerih delajo strojniki, je znižalo tedenski delavni čas od 55 na 50 ur z obljubo, da znižajo delovni čas na 48. Prizadetja je 1.549 strojnikov in 1.925 drugih delavcev. Med družbami, ki so se pogodile, so Akron Rubber Works International Harvester Company in Goodrich Rubber Company. Iz Cincinnatija, kjer strojniki strajkajo že deset mesecev, so prisela prihajati poročila o zmagah. Crawley Machinery Company je znižala delovni čas od 52 na 48 ur v tednu.

V Chicagu je 28 tvejk uvedlo osemurni delavnik. Prizadetih je 1.670 strojnikov in 253 drugih delavcev. Nekatere družbe so uvedle 44 ur dela v tednu. V New Yorku je bil uveden osemurni delavnik od 26. avgusta uveden v 134 delavnicah. V Long Island Cityju, je bil priznan osemurni delavnik v 10 delavnicah. 19 delavnic je sprejelo osemurni delavnik v Jersey Cityju.

Na Staten Islandu je priznalo šest delavnic osemurni delavnik, v Hobokenu sedem. O uvedbi osemurnega delavnika je došlo poročila iz Nashville, Hamiltona, Ont., Terre Haute, Ind., Bostona, Rochestera N. Y., New Havena, Conn., Baltimorea in Wheelinga, W. Va.

Advokat je obdolžil državnega pravdnika, da je potreboval grešnega kozla. San Francisco, 28. septembra. — Porotna obravnava, ki je ravno kar končala in pri kateri je bil Billings spoznan krivim, da je izvršil bombni napad in so ga porotniki priporočili milostni kazni, je prišla čedna stvar na dan.

Maxwell McNutt, pravdnik in bivši pomočnik državnega pravdnika Charles Fickerta, je na sodišču pred sodnikom Dunnom zabil državnemu pravdniku naravnost v obraz, da je bila cela obravnava Fickertova spletko, da se postavi pred sodišče grešnega kozla, ki naj trpi za grehe drugih. Charles Brennan, Fickertov pomočnik je vprašal mrs. Brennan, kdaj se je to zgodilo. "Bilo je, ko ste vi in detektiv Svanson prišla v moje hišo in stali mi rekli, da morate prijeli nekoga, če ne, bodo prijeli vas."

"To dokazuje," je komentiral McNutt, da ima cela afera politično ozadje. Državni pravdnik je dejal, mi moramo prijeli nekoga, če nas prime ljudstvo. Kadar se zgodi kaj novega v vaši zasebnosti, kar vas zanima, sporočite nam, najti vsakogar bo ustreljeno tudi drugo.

Kaj priporočata gospa Ilija Radič vsaki materi? H. H. von Schlick, slavoznani naravni zdravnik in tovarnar Bolgarskega Krvnega Čaja, kateri je s stoletstotisoč bolnimi v stani zvezi in dobiva od obeh, katerim je Bolgarski Krvni Čaj vrnil zdravje, tebe kupe zahvalnih pisem, je naša rojkinja gospa Ilija Radič Cleero, Ill. je pisala sledeče pismo: "Izvolite mi poslati še pet kasetelj vašega čudovitega Bolgarskega Krvnega Čaja. Ne morem, da dovolj priporočim to sredstvo vsaki materi, ker je to res pravi zdravnik v hiši, posebno po leti in jeseni, ko se otroci najlažje prehlade. Moji otroci so bili večkrat prehlajeni in so kašljali, pa jim dam zvečer eno časo tročnega Bolgarskega Čaja z medom in zjutraj ni več prehlada, pa tudi kašljajo ne."

Eno veliko kasetljo Bolgarskega Krvnega Čaja, ki traja pet mesecev, pošlje za \$1.00 kamorkoli, v Canado za 31.12. Marvel Products Co. 6 MARVEL BLDG. PITTSBURGH, PA. Pripomba: Ako hočete poslati tetv osigurati, pošljite 10c več.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inskorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois. GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS. UPRAVNI ODESEK: Predsednik: John Vogrič, box 214, LaSalle, Ill. I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans. II. Podpredsednik: Josef Kuhelj, 9469 Ewing ave. S. Chicago, Ill. Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Telephone Lawndale 4636. Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleero, Ill. Zastopnik: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill. NADZORNI ODESEK: Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa. Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill. F. S. Tauscher, 674 Abney Ave., Book Springs, Wya. POROČNI ODESEK: Anton Hrašt, 511 95th Ave., New Duluth, Minn. Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O. Jože Radič, 679 box, Smithton, Pa. Rudolf Pletaršek, 426 box, Bridgeville, Pa. Albina Hočvar, 18 Beard ave., Detroit, Mich. UREDNIK "PROSVETA": Jože Zavertnik, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill. VARNIŠKI ODESEK: F. J. Kern, M. D., 6308 St. Clair ave., Cleveland, Ohio. Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičejo glavnega urada, se imajo pošiljati na gl. tajnika. Pritožbe glede narodnega poslovanja na predsednika nadzornega odseka Jože Ambrožič. Zadeve preprijavitve vsebine predsednika poročnega odseka, A. Hrašt. Vse druge stvari, ki imajo stik s "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ZAPOVEDI MATERAM. NE VSELUJTE DETETU TEŽKIH JEDIL, KER S TEM MU PRAV LANKO POKVARITE ŽELODEC ZA CELO ŽIVLJENJE. Priporočam svojo gostilno v obisk vsem Slovincem in Hrvatom v okolici Youngstown, O. Kadar potujete skozi mesto ali po opravku, se glasite pri meni. Imam raznovrstne dobre pijače, sveže pivo brinjeve, slivove, visky, smotke itd. Josef Cigola, E. 307 Federal St. Youngstown, O. ROBERT W. LAYER ARCHITECT 118 N. La Salle St., Chicago, ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporočam Slovincem za izdelovanje stavbinških načrtov. Tel. Franklin 6601 TEL. NA DOMU AUSTIN 26008. Edino pravi s tem podpisom. E. Robert Kopp

NORTH SIDE STATE BANK ROCK SPRINGS, WYO. IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00 Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI. Ni pošteno denar valiti priložnost v staro domovino po najnižjih cenah. Plačujemo 4 odstotne obračun na bančne vloge. Mačeta, Konservativna in Napredna Institucija.

Naročite se na dnevnik "PROSVETA" Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevno dobro, poduljivo članka, novice in staroga kraja in Amerike, sploh celoga sveta, zanimive romane in zabavne štivo. Narodna stana za celo leto \$3.00, pol leta \$1.50 na Zd. države. Za naročnike izven Zd. držav, izvzemši Canado, stane za celo leto \$4.50, za pol leta \$2.25. Havnatako stane za celo leto \$4.50 in pol leta \$2.25 v mestu Chicago in So. Chicago. Imena, naslove in narodnino pošiljajte na sledeči naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill. Vse poštno denarne nakazila — Money Order, bančne dražje — se naj naslovi na "Prosveta" S. N. P. J. Ne rabite osobnih listov! Nisi zastopniki so društveni tajniki. Vse dodatne pojedinki šajš druge volje upravništvo "Prosveta".

EMILE ZOLA:

DENAR.

Fedovani M—L. (Mladolovci)

Zadnje pol ure je pa prišel polom. Skrajni zaupnosti in zaslepljenosti je sledila reakcija bojazni in vse je drlo naprej, da proda delnice, dokler je še čas. Ljudje so se tlačili in tulili kakor zveri. Ponudbe delnic so padale v korbeli kakor toča in prodajni listki so deževali na vse strani. Silni kupci delnic, kupi papirja, so padali na trg in cena je padala z groznim truščem; padla je na tisočpetsto, tisočdvesto in na devetsto frankov. Tedaj je bil konec. Kупееv ni bilo več. Tla so bila posejana z mrličji — nič več ni stalo pokonec. In nad divjim plesom odletajočih frakov so stali trije kliearji, kakor trije smrti angelji, ki beležijo smrt. Potegnil je val viharja, ki je z enim udarcem pomel borzo — in hkratu je bilo vse tiho. Grobni mir je zavladal, kakor na lieu strašne katastrofe. Udarila je ura tri in zadnja kvotacija delnic Univerzalne je kazala, da je padla cena na osemsto in trideset frankov.

Zunaj je lil dež kot za stavo in debeli curki so udarjali ob okna, ki so se svetila v megleni svetlobi. Tla dvorane in hodnikov so se izpremenila v kanal, po katerem je lezla umazana voda pomešana z blatom in s kupi papirja. Borzna dvorana je bila podobna hlevu, dočim je bila korbela postлана na debelo z rdečimi, zelenimi in plavimi listki.

Mazod je stopil v borzijsko pisarno in istočasno sta prišla Jakob in Delarok. Prvi se je napotil v bufe in izpil čašo piva. Molče ga je silno žejla in pogoltnil je pivo v enem požirku. Mazod je gledal okrog sebe po ogromni sobani in na dolgo mizo v sredi, okrog katere je sedelo kakih šestdeset borzijskih; pogledal je po zagrinjalih iz rdečega žameta in ves ostali lišp. Mazod je gledal in se čutil, kako je to mogoče, da ni videl vsega tega še poprej. Pristopil je k Jakobiju in Delaroku, katerima je stisnil roki po običajni navadi, ne da bi izpregovoril besede. Zadnja dva sta obledela in molčala. Floriju je bil že prej naročil, da ga naj počaka pri vratih. Našel ga je tam v družbi Gustava Sedila, kateri je že teden dni hodil na borzo le kot gledalec in nikdar se ni vprašal, da li bo mogel njegov oče plačati svoje dolgove, preden zopet izide solnce. Flori je gledal izbuljeno in njegov obraz je bil podoben pobeljeni steni. Izgubil je zadnjih stotisoč frankov in pred očmi mu je plesalo vprašanje, kje bo zdaj vzal prvi cent. Molče je šel za Mazodom in oba sta izginila skozi vrata na dež.

Najhujša panika je pa divjala na hodnikih, kjer je bil Sakard. Ko je prihajal trenotek poloma, ni mogel razumeti, kaj se godi in zrl je z največjih roganjem nevarnosti v obraz. Čemu toliko hrupa? Ali ne pridejo Dagremontove čete? Ko je pa padala cena in je bila izgubljena zadnja nada — dasiravno ni mogel razumeti, kaj leži vzrok — je vzravnal svojo nizko postavo in sklenil, da pogine stoječ. Od nog do glave ga je stresal leden mraz. Čutil je, da ni več pomoči in da je prišel poraz za vedno. Tedaj ga je obšla pekoče kesanje, da je napravil toliko denarja — milijone in milijone — toliko užitka in zastoj. V trenutku je videl, da vstaja pred njim Gundermann, znagovalec, velik in nepremagljiv, mogočen kralj zlata. Sree mu je krvavelo ob tej zavesti, ustnice so se mu stisnile in še enkrat, zadnjikrat je bruhnil iz njega silni prezir. Množica prepadenih obrazov je zavalovila okrog njega in silila k njemu. Videl je dviganje pesti. Usta so se odpirala tik pred njim in iz njih so švigale rsovke in kletve v tonu nepopisnega gnejeva. On je pa gledal mirno in na obrazu mu je zaigral smehljaj, mrzel in ironičen smehljaj.

Prvega pred seboj je spoznal, da je Magendre s smrtnobledim obrazom; visel je na rokah kapitana Chaveja, kateri ga je vlekel proč in mu očital, da je dobil, kar je iskal. On, kapitan, ga je vedno svaril, da se naj čuva špekuliranja na debelo, ki vodi v propast; obenem se je pa režal škodoželjnosti, ko je velike špekulante vendarle enkrat doletela zaslužna kazen. Drugi se je pokazal stari Sedil. Obraz mu je bil naguban in gledal je topo kakor pravi norec. V eni uri se je postaral za deset let. Zaigral je trgovino in zaigral je vse. Vzlic temu je pristopil bližje in podal roko Sakardu, kakor da bi hotel pokazati, da ga ne bo sovražil. Markiz Bohain je ob prvem pokanju prestopil v sovražni tabor in za seboj je potegnil bankirja Kolba, kateremu je takoj zatrjeval, da je spoznal Sakarda že pri zadnjem delničarskem zboru kot zelo navihanega slemarja. Jantro je divjal kakor brez glave in zopet je oddiral iz borze, da sporoči baronici, kaj se je zgodilo, pričakuje medtem, da bo baronica najbrž omedlela in nosila par dni hud glavobol, kakor je vselej, kadar je imela velike izgube.

Poleg Salmona, kateri je po svoji navadi tudi zdaj trdovratno molčal, sta stala Mozer in Piberalt. Zadnji je grizel ustnice zaradi velike izgube, ki ga je udarila, a prvi, ki je dobil veliko svoto, se je jezil nad svojo omahljivostjo, katero mu je bila kriva, da ni dobil še več.

"Bodi prepričan, prijatelj, da na spomlad homo imeli vojno z Nemčijo. Vsi ti dogodki imajo slab duh in — kar je glavno — Bismarck je na straži."

"Ah, pusti me pri miru! Zopet sem naredil napako, ker se zanašam preveč. Dobra šola za v bodoče. Treba bo začeti od kraja."

Sakard je še vedno stal pokonec. Za njegovim hrbtom je nekdo izgovoril ime Fajo in takoj mu je prišel na misel kolektor dividend iz Vendo-

me, kateri je kupoval delnice za Univerzalno med kmeti, malimi trgovci in duhovniki na deželi. Ta misel ga je malo pretresla, kajti vsa tista masa delničarjev je zdaj uničena pod razvalinami Univerzalne banke. Naenkrat mu pa vstane pred očmi Deži z mrtvaškim obličjem, kakor da bi hotel ta siromak posebiti vse ostale reveže, ki so padli kot žrtve njegove požrešnosti — in obenem, kakor na skrivni ukaz, je zagledal pred seboj dva bleda in otožna obraza — grofice Bovilirjeve in njegove hčere. Obraza sta ga gledala z izrazom blaznosti in debele solze so jima drle po licih. V tistem momentu je bil Sakard premagan. — on, stari ropar, ki ni v dvajsetih letih svojega roparskega življenja nikdar začutil trohice ponižovanja nad svojimi žrtvami, je zdaj padel na klop za seboj in si pokrival z rokama obraz. Množica se je zgrnila okrog njega in znova je stihal psovke, kletve in grožnje. Prihajalo mu je tesno, kakor da ga duši v prsih, in začutil je potrebo zraka. S težavo je vstal in dvignil svoje kašne oči gori v galerijo, da se izogne divjim pogledom iz množice. Njegove oči so se razširile — kajti srečale so se z očmi gospe Mechainove, ki je sedela na galeriji in zraven nje je počivala velikanska usnjata torba. Od tam je opazovala bojišče in čakala konec, da potem natlači svojo torbo s propadlimi delnicami. Čakala je, kakor gavran, ki kroži nad bojnim poljem, kjer leže mrličji.

Tedaj je Sakard trdno nameril korak proti izhodu. Zdel se je sam sebi silno lahak, ko je korakal z glavo pokonec kakor v dnevnih triumfa. Ali njegov čuti ro zamrl. Čutil ni tal pod seboj in stopinje ni slišal, kakor da hodi po preprogi. Prekoračil je stopnice pred borzo med velikim valom ljudi, toda on ni videl nikogar. Nekaj se je oblikovalo pred njegovimi očmi, toda oblike so bile v daljni megli in ni mogel natančno razločevati. Ali ni videl Busha, ki se je režal s svojimi širokim, odurnim obrazom? Ali ga nista spremenjajla Masias in Sabatini? Čegav je tisti obraz, ki strmi vanj, kot da bi mrličju v krsti odprli oči? In tisti udani obraz z debelimi gubami? Nista li Magendre in stari Sedil? — — —

Nekaj mu je blisnilo v možganih kakor droban žarek iz goste teme. Nič več se ni spominjal, kar je bilo danes, ali spominjal se je dogodka iz jutra in prejšnje noči. Sakard je gazil blato in lužo in po njem je curkoma lil dež, njegove ustnice so pa ponavljale kakor v sanjah:

XI.

Ko je Karolina dobila prvo vest, kaj se je zgodilo na borzi, je malone padla na tla in še tisti večer je brzojavila bratu v Rim. Hamelin se je imel muditi v Rimu še tri tedne, ali ko je prejel brzojavko, je bil čez tri dni že v Parizu.

Med Sakardom in inženirjem je prišlo takoj do burnega pogovora v znani pisarni v ulici Saint-Lazare, kjer se je tolikokrat in z največjim navdušenjem razpravljalo o Univerzalni banki. Hamelin je zahteval pojasnila. V treh dneh je bil polom na borzi vedno večji; delnice Univerzalne so padale padec za padcem in že so padle pod originalno vrednost na štiristo in trideset frankov; in padanje se je ponavljalo, podjetje je pokalo in se rušilo od ure do ure.

Karolina je poslušala zelo pozorno, toda molče. Bila je polna kesanja, kajti smatrala se je za sokrivo, ker ni dovolj pazila na banko, kakor je bila obljubila bratu. Namesto da je le prodala svoje delnice, zakaj ni storila še kaj več, na primer zakaj ni posvarila drugih ljudi? Smrtna žalost ji je glodala srce, ko je videla brata tako poparjenega; njegovo delo, njegove velike ideje so zopet uničene. Toliko bolj jo je pa stiskala žalost, ko je čutila, da ne more izreči svoje sodbe nad Sakardom. Ali ga ni ljubila in ni li bila njegova vsled tiste tajne zveze, katere se je zdaj sramovala bolj kot kdaj poprej? Postavljena med ta dva moža je bila kakor nabodena na trnju. Na večer katastrofe je bila pošteno ošeta Sakarda in izpraznila vse, kar je imela toliko časa na srečo. Ali on se je smejal kakor po navadi, vzravnal in nepremagan kljub propasti; in tedaj je ona spoznala, da nima pravice tlačiti ga še bolj k tlom ob uri, ko on potrebuje tolažbe in pokrepčila, da lažje prenese nesrečo. Zato se je zatekla v molčanje in v zavesti, da tudi ona nosi del krivice, je hotela biti le priča tega, kar še ima priti.

Hamelina je pa lomila silna jeza — njega, ki je bil vselej tako popustljiv in brezbrizen za vse, s čimer ni imel on opraviti. Očital je Sakardu, da je pokopal Univerzalno in svoji blazni strasti po špekuliranju, Banka je postala žrtev zločinke igre. Banka ni železnica, ki lahko prenaša padanje cene na trgu delnic, kajti železnica ima nepremično imetje, iz katerega vsak čas prejema dohodke, medtem ko je kredit edino imetje banke in kadar pada kredit, začne se smrtna agonija. Vse je zavisevalo od vprašanja zmernosti. Bilo je potrebno in tudi paunetno vzdržati ceno dvasotisoč frankov, toda goniti ceno na tritisot frankov je bila prava norost in golo zločinstvo. Zato zdaj zahteva, da mu pove Sakard vse resnico, golo resnico in nič drugega kot resnico. Nič več mu ne more lagati, kakor je prej lagal pred njim in v pričo vaega delničarskega zbora, da družba ne poseduje svojih delnic. Knjige so tam in lahko je zaslediti vsako laž. Na primer Sabatinijev delež; on dobro ve, da je ta slamnat delničar špekuliral v imenu in na škodo družbe in treba je odpreti knjige in dokazati, kako je Sakard v naraščanju svoje mrličevosti kupoval sprva po malem in potem vedno več in več, dokler ni družba kupila ogromno število svojih lastnih delnic v kolosalni svoti osemstirideset milijonov frankov. Ni li očitna blaznost, da bi imel Sabatini sedemindvajset tisoč delnic plašanih s svojim denarjem? (Dalje sledi).

Tobijeve noči.

Josep Frank. (Nadaljevanje).

"A večeraj si bil zopet ljubosumen. Kako si čuden. Že štiri leta me poznaš, pa si še vedno tak kot prvi dan," ga je pokarala in kaznovala z resnim pogledom. "Se vedno si tako otročiji! Kaj si morem, ako me sreča ta ali oni znanec in me spremi do doma. Ti pa seveda gledaš s okna tako črno, kakor da hočeš razsutti nad mojo glavo žveplo in ogenj."

Izidor je gledal v preprogo, ki je tekla preko sobe v lahnih gubah, tupatam že precej ogubljena, nato pa je povzdignil pogled k njej in ji odvrnil zamolklo:

"Toda ti tvoji znanci so vsi tako mladi, Helena!"

Helena se je zasmejala in ga lahno udarila v lice.

"Pusti take misli, Izidor!" — mu je šepnila — "ti veš, da sem samo tvoja in da ostanem vedno vsa tvoja."

Izidor je nekoliko pomolčal, nato pa je stopil k oknu, se naslonil na podboj, da je padla njegova senca daleč po sobi in strešal z glavo, da so se mu vsuli mehki kodri globoko na čelo.

"Pa kaj ti je danes?" ga je vprašala Helena nekoliko začudeno in se mu počasi približala.

Izidor je zamahnil z roko in stopil razburjeno po sobi gor in dol, potem pa je naenkrat zopet obstal pred njo in ji povedal s mračnimi očmi:

"Dovoj pojdem! Še nocoj moram..."

Helena je razprla oči in ustnice in sklenila roki na prsih.

"In kdaj se vrneš?"

"Pravzaprav bi se ne smel nikoli več..."

"Nikoli več?" ga je prekinila Helena osuplo in zardela do drobnih ušes.

"Toda jaz pridem zopet," je nadaljeval Izidor še precej mirno, — "pridem, če moram tudi za vedno pozabiti, kje sem se rodil. Šaj me razumeš in veš, zakaj moram tako. No, stari ljudje so pa čudni, kaj hočeš, in moj oče ni izjema. Pojdem in mu povem, da mislim ostati v mestu, da se mislim poročiti s teboj in potem naj stori kar hoče."

Helena ga je poslušala s povešenimi očmi, nato pa ga je prišla za obe roki in posadila k sebi na starikav divan.

"Da, tako stori, Izidor! Povem mu, da ne moreš več živeti na deželi, da tudi jaz nisem vajena in

bi se oba grozno dolgočasila. Kar ti je namenil, naj ti da, saj si odinec in rad te ima, kakor je videti, gotovo ti ne odrede. In potem — potem se lahko poročiva. Drugače pa, saj veš, da ni mogoče!"

In nato je ovila obe roki okrog njegovega vratu in se nagnila nazaj tako, da je počivala njena glava v njegovam naročju.

Izidor Rakar je čutil toploto njenega vratu in hrbita in jo je poljubljaj bvaložno, danica pa, ki jo je položil na njeno belo roko, se mu je tresla.

"Ti si dobra, Helena, vse stirim in potem se vrnem..."

Tako se je zgodilo, da se je drugi večer odpeljal na kolodvor. Kupé je bil skoro prazen, dva staričkava gospoda sta dremala tam na drugem koncu. Izidor Rakar pa je stopil k oknu, kajti v prstih je čutil tako težko tesnobo, da bi najraje zopet zapustil kupé in odhitel skozi pomladansko noč nazaj k njej, ki je bila tisti hip začetek in konec vseh njegovih misli. Z neodoljivo silo jo je zaježal še enkrat poljubil na mehke ustnice in jo poprositi še enkrat, naj se mu ne izneveri, pa kolena so že zaškripala in vlak se je začel pomikati s kolodvora.

Izidor Rakar je zamahnil, kajti v očeh je začutil skelečo toploto, nato se je stisnil v kot in podprl glavo z obema rokama. Žilice v seneli so mu utripale in v možganih je čutil, kakor da se mu širi za čelom neka težka sopara. Misli so mu bežale vse zbegane druga preko druge: zdaj so za hip obstale nad rodno očetovo hišo, a takoj nato je že živila lepoto tega ali onega davnega večera, ko sta se sprehajala s Heleno tam zunaj mesta po tihih mračnih aleji sama s svojo mlado srečo, a potem se je nsenkrat zopet spomnil te ali one težke noči, ko je preklinjal njo in sebe zaradi njene lahkoživosti, ki ji ni dala, da ne bi občevala z marsikom prav tako ljubče in laskavo kakor z njim. Šteer je znala prikleniti na se, da je kmalu pozabil na vse sklepe, ki so se mu porodili v duši v jezi in žalosti, a prišli so zopet trenotki dvoma in težke negotovosti, ali ga ljubi resnično ali le vara, ker je tiralo Izidorja skoro do obupa. Ob takih trenotkih je paš mislil na dom, na prijazno vasico Zabrdje, kjer ga pričakuje Terezinka.

Izidor Rakar je skoro planil pokonec, kakor da se hoče siloma iznebiti tega neljubega spomina

in je pritisnil vroče čelo na dno šipo.

Vlak je hitel preko polja bečega se daleč tja v noč, iskre so švigale kakor velike snice mimo brzojavnih drog, nebo je bilo jasno, vse svetle žarele na njem in gledale za jo kot skrivnostna belkasta gloda na visoko nebo in v življenju se mu zadelo, takrat v rani mladosti in svoj pravi cilj. Ni se sicer zavedal, kako pot bi si bil izhrati, a na vsak način takoj, ga ne tirala nazaj v Zabrdje, je čutil nocoj tako različno še nikoli. Ljubil je sicer tisti kadar je v samotnih urah danj v tujini, z veseljem dal v sanjah ponosno zidano šo, ki je med vsemi najlepše je namenjena njemu z vsenji pripada — a da bi moral ti v njej do smrti in se ubi dolgočasno kupéjjo, da bi pozabil na svojo lepo Heleno, če bi ga hotel oče k temu liti? Če bo neizprosen in trdem sklepu, kakor je bil mogoče, pri kakih stvari, za k se je resno odločil, kaj pa?

Rakar je stal pri oknu, ki zdajpazdaj lahno streslo in v daljo, kjer se je tupatam tila kaka luč, njegove misli so bile, če tam daleč za gorami daleč v preteklosti, ki se je spominjal in ji je skušal zdakor za poizkušnjo zopet pokor. O tistih dneh je sanjala gova duša, ko je kot devetleten mladenič gojil tako mlado, da bi jih skoro dosegel z. Takrat se je pričel zavedati polnoma, da postane nekoč bogatejši posestnik v Zabrdju, si bo izbral družico in živel s dušo le v blagodat svoje rodi. In tudi Terezinka je mislila kajti vse, kaj ji je govoril, je la tako sveta resnica, da bi bil segel nanjo sam, upala je in skrivala kakor on predgimi sladko skrivnost, ki jo je povedala pozno v noči na sni večer. Takrat je Izidor poljubil deklitke ustnice in mu je pogledala s svojimi vmi plavimi očmi boječe v o se je sklonil k njej drugič poljubljaj vse srečen v tiste bogine, ki jih je pustila le v njenem obrazu. Nikoli nista la tako lepih noči, niti tisti več, ko se je poslavljaj in odhajal daljnje mesto na trgovsko šole bil več tako iskren, dasi je sam, kako težko se loči od nje (Dalje prihodnjaj).

Povest o visoki starosti Bolgara

Pittsburghian v 60. letu je zdrav in vesel.

TAJNOST NEKEGA BOLGARA.

Njegov nasvet mladim in starim je bil sprejet v Ameriki.

V juniju 1914. je bil H. H. Von Schlick z 10 Liberty Ave., Pittsburgh, Pa. zelo znana oseba po cestah Pittsburgha. Imel je vedno svoje ročni kovček, ko je obiskoval pisarne v tem zaposlenem industrijskem središču. Narodje je divil njegovi gibčnosti, čistosti njegovih oči in nesnavdni zdravni barvi na licu. Nedvomno je bil moč šestdesetih let, toda po njegovi enerbiji in zdravem nastopu mu ni bilo soditi več kakor 45 let.

V teh letih je bil njegov posej jako nadežen. Ker skušal je namreč posameznikom dokazati, da se doseže visoko starost in zadovoljno življenje ako se sledi njegovim navetom. Našel je mnogo prijateljev v trgovskem svetu, ki so mu sledili. Mislili so si, če je Von Schlick iznašel kako tajnost v zdravju, je tudi vredna, da se je poskusil. Torej so ga poslušali.

Von Schlick je izvlekel iz svojega kovčka skatljko. Ravnal z njo jako nežno. To je bila vsa tajnost. Poudil je to tem prijateljem za njih dobro. To je bil Von Schlick's čudoviti Bolgarski Krval čaj.

Mr. Von Schlick je znal tajnost pripraviti čudoviti Bolgarski Krval čaj skozi 15 let. Dobil ga je takrat, ko je bil bolan, ko mu je bila slaba kri ter je imel reumatizem in serecl v kolodvoru. To je bilo takrat, ko se ni upadal svoje zdravje. Nekega dne je prišel k njemu njegov stari prijatelj Boris Marokoff, nek star Bolgar, in mu povedal:

"Mr. Von Schlick, zakaj si bolan? Ako me boš poslušal, boš že jutri zopet na nogah in nikdar več ne boš v takem položaju. Ta Bolgar je bil star 96 let in res pravi vzor svojih dolgo živelih rojakov. On je dal Von Schlicku 14 stvari vitčevih razne listje, skorje, zvetje, korenine, rastline, semena in jagode. On je pokazal Von Schlicku, kako se jih zmeša in ponudi mu je čašo vročega čaja.

Von Schlicku se je takoj pokazalo zboljšanje, takoj drugi dan se je čutil drugače. Bil je oživljen. Vzel je drugo čašo in počutil se je močnejšega. Takoj je bil zmožen za delo; vsi prijatelji so se mu čudili.

1500 zahval za zdravje in energijo.

Tu je zaprisežena izjava, da se prepričate. Ta govori samo za eno zahvalo, pač pa za petnajststo zahval od oseb, ki so dosegle boljše zdravje in našle zopet zadovoljnost.

IZJAVA.

DRŽAVA PENNSYLVANIA, OKRAJ ALLEGHENY. S. S.

Od zadnjega oktobra je prejela Marvel Product Company, 316 Liberty Avenue, Pittsburgh, Pa. čez 1500 pisem od odličnih mlajev Von Schlick čudovitega Bolgarskega Krvnega čaja, v katerih pisatelj priznajo, da se jim je zdravje zboljšalo, da so ozdraveli in da ne bodo doma nikdar več brez tega čudovitega naravnega rastlinskega zdravila. Jaz sam redno jemljem ta čaj in osebnih jih poznam več sto ki ga uživajo. Jaz toj izjavim, da Von Schlickov čudoviti Bolgarski Krval čaj rabi nad deset tisoč mož, žena in otrok in da ga se pošilja po parceli pošiljati tisočim po Zedinjenih državah, Canadi in na vse kraje sveta; to priznajo oni, ki ga rabijo in izražajo zahvalo, ko ponovi naročila.

CHARLES F. EICHARDT, 234 Lehigh Avenue, Pittsburgh, Pa.

Zapriseženo in podpisano pred menoj dne 9. marea 1916. (PEČAT) JOHN F. SWEENEY, javni notar.

(My Commission expires January 21, 1917.)

\$1.00 zavitek traja pet mesecev.

Zagotovili si je pri Marokoffu tajnost delati ta čaj in zadal si je nalogo pomagati drugim. Pridobil je zdravje in moč svojemu bolnemu sinu in tudi ženi je izboljšal zdravje. V svoji bližini je dal mnogim in vsi so prišli še po več. Kmalo so zahtevali njegovi prijatelji, da ga jim da v večji množini. Von Schlick je pronašel, da skoro vse svoj čas uporabi za napravno tega čaja in prijatelji so mu svetovali da ga naj priredi za prodajo, kar je konečno tudi storil. Le zaslužen uspeh more doprinesti do tega, kot je prinesel Bolgarski Krval čaj v zadnjih 26. mesecih. Danes ga rabi nad 300.000 ljudi. Ti kvalljo to zdravilo v pisnih in ga priporočajo ustmeno. Ako ste bolni, in ako hočete ostati zdravi, pošljite po skatljko tega čaja in nikdar ne bojte vedeti kaj pomeni dobro zdravje, dokler ga ne boste rabili. Nobeno zdravilo ni tako poceni kakor Von Schlick's originalni čudoviti Bolgarski Krval čaj. Te dragocene stvari ne v vašem zavoju vas bodo nikoli pet mesecev. Kako se ga dobi. Naročite ga lahko je po pošti. Bodo bodo sveže in čiste. Pošljite za 10 centov, gotov denar. Money order ali banknote. Prejeli boste takoj po odložitvi vašega naročila. Ne pošiljajte nikoli denarja za ta čaj na vse kraje v Zedinjenih državah ali v Canadi. Zapljite na Marvel Products Co. s Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa. Pripomba: Ako hočete postati osigurati, pošljite 10 centov cel.